

2007-05-10

1 (9)
511-13286-06

Skötselplan för naturreservatet Getterum

Förord

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för skötseln av naturreservatet. Planens inriktning bestäms av syftet med naturreservatet och de föreskrifter som meddelats i beslutet. Till grund för denna reviderade skötselplan ligger gällande reservatsbeslut från 1973-05-28.

Planförfattare är Patrick Isendahl, Länsstyrelsen i Kalmar län.

1. Syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifter

1.1 Syftet med naturreservatet

I reservatsbeslutet från 1973, som inte varit föremål för revidering, heter det:

”... Ölands norra udde, varav rubricerade fastighet utgör en del, ansetts ha sådana naturvärden att den borde avsättas som naturreservat.”

Vidare sägs det att:

”Enär det område varom i ärendet är fråga främst på grund av sin betydelse för kännedomen om Ölands natur och för allmänhetens friluftsliv bör särskilt skyddas och vårdas, förklarar länsstyrelsen härigenom med stöd av 7 § naturvårdslagen området som naturreservat... ”.

1.2 Reservatsföreskrifter

I reservatsbeslutet från 1973 sägs följande:

” För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8 och 10 §§ naturvårdslagen samt 7 § naturvårdskungörelsen att nedan angivna skyddsföreskrifter samt vård- och förvaltningsföreskrifter skall gälla beträffande området.

A Skyddsföreskrifter

I I fråga om rätten att förfoga över området skall gälla följande inskränkningar:

Det är förbjudet att

1. uppföra byggnad;
2. anordna stängsel eller vidtaga annan åtgärd, varigenom allmänhetens tillträde till området hindras eller försvåras;
3. inrätta upplag för annat ändamål än för jordbrukets, fiskets eller skogsskötselns behov;
4. bedriva täkt;
5. verkställa sprängning, dikning, schaktning, fyllning eller liknande åtgärd;
6. anlägga väg;
7. framdraga luftledning;
8. utföra skogskultur annorstädes än på redan barrskogsbevuxen mark samt
9. upplåta plats för tältning eller uppställande av husvagn.

II Allmänheten har att inom naturreservatet iakttaga följande:

Det är förbjudet att

1. skada eller borttaga fasta naturföremål eller ytbildningar;
2. skada eller borttaga växande träd, buskar eller växter, blomplockning härunder inbegripen;
3. störa djurlivet
4. medföra okopplad hund;
5. tälta eller uppställa husvagn
6. uppgöra eld samt
7. på störande sätt utnyttja radio, grammofon, bandspelare eller dylikt.”

2. Beskrivning av området

Reservatet är beläget invid Grankullaviken på Ölands norra udde ca 5 km nordost om Byxelkrok och ca 1,5 km väster om fyren Långe Erik.

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Getterum
Objektnummer	0802053
Skyddsform	Naturresevat
Län	Kalmar
Kommun	Borgholm
Fastighet	Getterum 1:19
Markägare	
Totalareal (ha)	6,5
Landareal (ha)	6,5
Areal produktiv skogsmark (ha)	0,5
Naturtyper, naturvårdsregistrets indelning:	Areal (ha)
Lövblandad barrskog	0,2
Triviallövskog	0,3
Odlad mark	2,4
Betesmark	3,6
Naturtyper, art- och habitatdirektivets indelning:	Areal (ha)
*Havsstrandängar av Östersjötyp 1630	0,9
Prioriterade bevarandevärden:	
Naturtyper	*Havsstrandängar av Östersjötyp
Strukturer och funktioner	Örtrikt fältskikt, blommande växter, väl avbetad gräsmark, brynmiljöer
Arter	Darrgräs, gulkämpar, jordklöver, knägräs, lundtrav, salttåg, slåtterblomma, sårläka, tvåblad, Thunbergs fältnätare.
Friluftsliv	Del av ett större område med höga upplevelsevärden; Ölands norra udde.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Kulturhistoriska bevarandevärden samt historisk och nuvarande markanvändning

Inga fornlämningar finns registrerade inom reservatet. Ölands norra udde, inklusive Getterums naturreservat, är dock av riksintresse för kulturmiljövården. Motivet för riksintresset är huvudsakligen den välbevarade bebyggelsemiljön kring norra uddens fyr, Långe Erik.

Ölands norra udde har alltid utgjort en viktig anöringspunkt för handelsflottan och en mycket stor del av den äldre sjöfarten mot Gotland passerade här. Grankullaviken hade stor betydelse som hamnplats för Böda socken. Den grunda och vidlyftiga bukten är känd i det medeltida materialet som Örehamn, men sannolikt har hamnen även varit viktig under förhistorisk tid. Under modern tid har Grankullaviken varit av stor betydelse för utskippning av virke.

Norra delen av reservatsområdet utgörs numera av äldre åkermark som betas av nötdjur, medan betesmarkerna i reservatets södra del betas av får. Vissa år tas höskörd på den äldre åkermarken i reservatets norra del.

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Getterums naturreservat ingår i ett riksintresse för naturvården, d v s Ölands norra udde - Bödabukten.

Norra delen av naturreservatet utgörs huvudsakligen av en öppen åkermark som under de senaste decennierna varken gödslats eller jordbearbetats. Området nyttjas numera som betes- och/eller slåttervall. I torrare delar utgörs fältskiktet av framförallt hundäxing, svartkämpar, gullusern, jordklöver, ängssyra och vädsklint, medan fuktigare delar domineras av vecketåg, gåsört, hundäxing, timotej, luddtåtel och vitklöver. I området förekommer även arter som backnejlika, brudbröd, femfingerört, grönvit nattviol, gul fetknopp, gulvial, harklöver, harmynta, harstarr och prästkrage.

En liten remsa i naturreservatets allra nordligaste del utgörs av en strandvall med klappersten. Här finns ett relativt tätt trädsikt av huvudsakligen oxel, medan busksiktet utgörs av rosor, slån, en och måbär. Buskarna bildar ett välutvecklat bryn mot den öppna marken. Fältsiktet består av bland annat tulkört, lundtrav, ängsgröe, ängshavre, johannesört och röllika.

I nordöstra delen av reservatet finns även en mindre blandskogsduge som i trädsiktet domineras av tall och oxel men som även innehåller vildapel och rönn. Busksiktet, vilket bildar täta bryn mot den intilliggande åkermarken, utgörs av slån, rosor, en och måbär. Fältsiktet består bland annat av humleblomster, älgört, lundgröe, gullviva, blåhallon, tvåblad, murgröna och sårläka.

Södra delen av reservatet utgörs av en nyligen restaurerad naturbetesmark samt av en öppen strandäng. Den restaurerade naturbetesmarken utgjordes tidigare av

omkring femtioårig tallskog som avverkades vintern 2004/2005. Det huvudsakligen glesa trädskiktet (ett par mindre dungar sparades vid restaureringen) består av tall, björk, rönn och ofta grövre oxel. I området finns också en del stående döda tallar. Buskskiktet består av rikligt med slånskott och blåhallon, samt en del enbuskar. Tidigare starkt igenvuxna delar uppvisar i dagsläget en hyggesvegetation med bland annat blåhallon, hundäxing, ängssyra och vägtistel. I övrigt består fältskiktet av brudbröd, kruståtel, gullviva, ängsgröe, rödven, fårsvingel, vårbrodd och rölleka. Även arter som backnejlika, darrgräs, och knägräs förekommer. I en zon mot den öppna strandängen utgörs fältskiktet av exempelvis blååtel, darrgräs, knägräs, slankstarr, slätterblomma och älväxing. Vegetationen i den öppna strandängen domineras av strandtåg, medan även arter som gåsört, spikblad, krypven, salttåg, gulkämpar och lågvuxen bladvass förekommer.

2.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden i området utgörs av Holen-kalksten. De lösa jordlagren består huvudsakligen av grus- och sandrika strandvallar. I reservatets nordligaste del finns en strandvall med klappersten. Vallarna ligger parallellt med den nuvarande strandlinjen.

2.3.4 Bevarandevärden för friluftslivet

Getterum naturreservat är beläget inom ett riksintresse för friluftslivet; norra Ölands kuster.

3. Generella råd och riktlinjer

Alla skötselåtgärder inom naturreservatet ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark, vegetation och kulturhistoriska lämningar inte uppkommer.

Gagnvirke tillfaller markägaren.

Träd som fallit eller hotar falla ned över befintlig traktorväg, stig, stängsel, kulturhistoriska lämningar eller betesmark får upparbetas och avlägsnas. Träd som är värdefulla för faunan och floran, exempelvis grova och gamla träd ska dock flyttas och lämnas kvar på lämplig plats i reservatsområdet. Samråd ska ske med naturvårdsförvaltaren.

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

4.1 Skötselområde 1; skogsdungar med bryn (0,5 ha)

Beskrivning:

Delområde 1a (med en areal av 0,3 ha), som bildar ett välutvecklat bryn mot söder, är bevuxet med oxel, rosor, slån, en och måbär.

Delområde 1b (med en areal av 0,2 ha) är en blandskogsdunge med framförallt tall och oxel men även vildapel, rönn, slån, rosor, en och måbär. Brynen mot väster och söder är mycket täta.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska i sin helhet (0,5 ha) utgöras av löv- och blandskog med omgivande bryn. Naturvärden knutna till variationsrika brynmiljöer med flikig ytterkant, gläntor och täta buskage ska särskilt gynnas och utvecklas.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är gullviva, sårläka och tvåblad.

Skötselåtgärder:

Fortsatt beteshävd. Skötselområdet är, tillsammans med skötselområde 2, avstängslat från omgivande marker. Tillskottsutfodring och gödsling får inte ske inom skötselområdet.

Delområde 1a - Selektiv röjning av brynet med intervaller om ca 5-10 år för att bibehålla och skapa ett flikigt bryn. Små gläntor hålls öppna eller eventuellt utökas medan passager till dessa öppnas upp vid behov.

Delområde 1b - Grövre vildaplar hålls fria från trängande sly och buskar. Passagerna genom brynen hålls öppna för att underlätta betesdjurens tillträde till området.

Eventuella röjnings- och avverkningsrester transporteras bort för att underlätta betesdriften. En viss andel gren- och klenstamved kan kvarlämnas i högar.

4.2 Skötselområde 2; äldre åkermark (2,4 ha)

Beskrivning:

Öppen åkermark som sedan länge varken gödslats eller jordbearbetats. Området nyttjas numera huvudsakligen som betesvall.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska i sin helhet (2,4 ha) utgöras av öppen välhävddad och ogödslad betesmark.
- Hävdgynnade arter med populationstyngdpunkt i ogödslade miljöer, som backnejlika, backsmultron, harstarr, jordklöver, prästkrage och vårbrodd, ska öka i utbredning och antal.
- Kvävegynnade arter, som hundäxing, timotej och ängssyra, ska på sikt minska i utbredning och antal.

Skötselåtgärder:

Fortsatt beteshävd utan jordbearbetning, gödsling eller insådd. Detaljer i betets utformning läggs eventuellt fast i beslut om miljöstöd. Skötselområdet är, tillsammans med skötselområde 1, avstängslat från omgivande marker

4.3 Skötselområde 3; naturbetesmark (3,6 ha)

Beskrivning:

Nyligen restaurerad naturbetesmark med tall, oxel, björk och en samt en liten öppen strandäng.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska i sin helhet utgöras av välhävddad naturbetesmark, varvid naturtypen havsstrandängar av Östersjötyp ska uppta minst 0,9 ha.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är backnejlika, backsmultron, darrgräs, gulkämpar, gullviva, klöverärt, knägräs, krypven, salttåg och slätterblomma.
- Arter som är missgynnade av hävd ska minska i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är bladvass, blåhallon, slån och vägtistel.

Skötselåtgärder:

Naturvårdsinriktad betesdrift. Detaljer i betets utformning läggs fast i beslut om miljöstöd. Gödsling och tillskottsutfodring får inte ske inom skötselområdet.

Röjnings- och avverkningsrester dras ihop och bränns eller transporteras bort för att underlätta betesdriften. Stående och liggande grov död ved sparas.

Underhållsröjning av det nyligen restaurerade området, framförallt av slånskott och blåhallon. Röjningsavfallet bränns. Återkommande underhållsröjningar ska sedan ske vid behov.

Framöver, när betesdjuren fått bukt med sly och ohävsarter, kan även de mindre områden som sparades vid restaureringen öppnas upp.

4.4 Skötselområde 4: friluftsliv

Beskrivning:

250 meter nordost om reservatet finns en parkeringsplats. Stättor finns vid stängselövergångar i reservatet. För placering av anordningarna för friluftslivet, se skötselplanekartan, bilaga 2.

Bevarandemål:

- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av reservatet ska finnas.
- Minst tre väl underhållna stättor ska finnas vid stängselövergångar.

Skötselåtgärder:

En informationsskylt framställs och sätts upp i reservatet nordvästra hörn. Här anordnas även en stätta. Se även skötselplanekartan, bilaga 2.

Anordningarna för allmänheten ska underhållas kontinuerligt.

5. Bränder och brandbekämpning

Bränder inom naturreservatet ska släckas enligt gällande lagar.

6. Jakt

Reservatet innebär inga restriktioner vad gäller jakten. Jaktutövandet får dock inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

7. Dokumentation och uppföljning

7.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var, hur och när åtgärder utförts, av vem samt kostnad och finansiering.

Åtgärder, exempelvis betesdrift, som inte utförs av naturvårdförvaltaren ska dokumenteras genom att utföraren årligen meddelar utförda åtgärder på blankett som naturvårdsförvaltaren tillhandahåller.

Naturvårdsförvaltaren ska följa upp utförda skötselåtgärder vid behov och dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, av vem samt kostnad och finansiering.

7.2 Uppföljning av bevarandemål

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål och ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, av vem samt kostnad och finansiering.

8. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet	Finans
Betesdrift	Skötselområden 1-3	Brukare	1	Miljöstöd
Uppsättning av stätta	Skötselområde 1a	Uppdrags-tagare	1	Vårdanslag
Återkommande underhållsröjning	Skötselområde 3	Brukare/ uppdrags-tagare	1	Miljöstöd/ vårdanslag
Underhållsröjning av bryn	Skötselområde 1	Brukare/ uppdrags-tagare	3	Vårdanslag
Uppsättning av skylt	Skötselområde 1a	Läns-styrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Alla skötselområden	Läns-styrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av bevarandemål	Alla skötselområden	Läns-styrelsen	1	Vårdanslag

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Skötselplanekarta
3. Vegetationskarta enligt naturvårdsregistrets indelning
4. Vegetationskarta enligt habitatdirektivets indelning
5. Artlista
6. Referenslista